

دانشگاه علوم پزشکی

و خدمات بهداشتی درمانی کرمان

دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی

پایان‌نامه مقطع دکتری (Ph.D) در رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

عنوان

طراحی الگوی مدیریت سلامت حاشیه‌نشینان شهر کرمان با استفاده از رویکرد عوامل

اجتماعی مؤثر بر سلامت

توسط: مجید حیدری جامع بزرگی

استاد راهنما: دکتر محمدرضا امیر اسماعیلی

استاد مشاور: دکتر وحید یزدی فیض‌آبادی

سال تحصیلی (مهر ۹۸)

شماره پایان‌نامه: (...)

چکیده

مقدمه:

امروزه روش‌های مواجه‌شدن با حاشیه‌نشینی و حل مشکلاتی مانند سلامتی حاشیه‌نشینان که نتیجه وجود حاشیه‌نشینی است، یکی از دغدغه‌های تمامی مدیران شهری در سراسر جهان است که تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت را متأثر می‌کند. پژوهش حاضر با هدف طراحی و تدوین الگوی مدیریت سلامت ساکنان حاشیه شهر کرمان با استفاده از رویکرد عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت انجام شد.

مواد و روش‌ها:

این مطالعه یک نوع مطالعه ترکیبی از نوع متوالی تبیینی بود که در پنج فاز انجام صورت گرفت. فاز اول به انجام مطالعه مرور نظام‌مند ادبیات موضوع، جهت بررسی تجربیات و الگوهای سایر کشورها در زمینه شناسایی مداخلات صورت گرفته به منظور مدیریت معضل حاشیه‌نشینی و مدیریت سلامت این مناطق، انجام شد. فاز دوم به صورت کمی جهت ارزیابی وضعیت موجود مناطق حاشیه‌نشین کرمان با استفاده از پرسشنامه و چک‌لیست محقق ساخته، در هشت حیطة به ارزیابی وضعیت موجود ساکنان حاشیه شهر کرمان پرداخت. فاز سوم به تعیین مشکلات مدیریت سلامت با رویکرد عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت حاشیه‌نشینان با استفاده از روش کیفی بر مبنای فاز اول و دوم صورت گرفت. جامعه این مطالعه را در بخش کمی، ساکنان حاشیه شهر کرمان تشکیل می‌دادند. همچنین در بخش کیفی، جامعه مطالعه را کارکنان، مدیران و صاحب‌نظران در سازمان‌های مختلف مرتبط با موضوع تشکیل دادند. روش نمونه‌گیری به صورت حداکثرسازی تنوع بود که شامل نمایندگان از تمامی ذینفعان مرتبط با حوزه حاشیه‌نشینی بودند و با آنان مصاحبه شد. در فاز چهارم مطالعه پیش‌نویس اولیه الگوی مدیریت سلامت برای ساکنان حاشیه شهر کرمان استخراج شد و در نهایت در فاز پنجم، معتبرسازی مدل با استفاده از روش دلفی صورت گرفت.

یافته‌ها:

با بررسی الگوهای مدیریتی جهت معضل حاشیه‌نشینی در دنیا از طریق یک مطالعه مرور نظام‌مند مشخص شد که مناسب‌ترین روش جهت حل مشکلات حاشیه‌نشینان، روش توانمندسازی می‌باشد. سپس با ارزیابی وضعیت موجود در هشت حیطة، مشخص شد که حاشیه‌نشینان شهر کرمان در این حیطة‌ها وضعیت مناسبی نداشتند. در بخش کیفی، مشکلات مدیریت سلامت با استفاده از تحلیل ذینفعان منجر به شناسایی هشت تم اصلی و ۵۸ تم فرعی گردید و راهکارهای لازم در جهت حل این مشکلات که منجر به بهبود وضعیت سلامت حاشیه‌نشینان می‌شود استخراج گردید. در نهایت با توجه به یافته‌های حاصل از مراحل قبل، مدل مدیریت سلامت حاشیه‌نشینان شهر کرمان طراحی شد که شامل ابعاد عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، مداخلات مستقیم جهت از بین بردن چالش‌های موجود، توانمندسازی، همکاری بین بخشی و استراتژی و سیاست‌ها می‌باشد. و با استفاده از نظرات خبرگان معتبرسازی گردید.

نتیجه‌گیری:

با توجه به اهمیت سلامت حاشیه‌نشینان و تأثیر سلامت آن‌ها بر افراد جامعه و همچنین عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت حاشیه‌نشینان که توجه به آن‌ها موجب ارتقای سلامت در جامعه می‌گردد؛ مدل مدیریت سلامت حاشیه‌نشینان با استفاده از رویکرد عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، طراحی شد. نتایج مدل مدیریت سلامت حاشیه‌نشینان نشان داد با شناخت عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت و انجام مداخلات مستقیم و با استفاده از توانمندسازی و همکاری بین بخشی می‌توان سلامت حاشیه‌نشینان را ارتقا بخشید. نتایج این مدل می‌تواند برای تصمیم‌گیری سیاست‌گذاران، مدیران و برنامه‌ریزان نظام سلامت جهت دستیابی به هدف ارتقاء سلامت حاشیه‌نشینان کمک کند.

کلیدواژه‌ها: مدیریت سلامت، حاشیه‌نشینی، عوامل اجتماعی تعیین‌کننده سلامت، مطالعه

ترکیبی

Abstract

Background and Objectives : Nowadays, one of the concerns of all city managers around the world, solutions of dealing with slums and solving problems such as health of residents of slums that affect different health determinants. For this reason in this study, from social determinants of health approach was used. The purpose of this study was to design and develop a health management model for the residents of the Kerman suburbs using social factors influencing health.

Methods : This study is a Mixed Method study of Explanatory Sequential type that was conducted in five phases. The first phase of the study was a systematic review of the literature reviewing the experiences and patterns of other countries in identifying interventions to manage the problem of slum and health management in these areas. The second phase of the study quantitatively evaluated the existing status of Kerman residents in eight areas using a questionnaire and checklist design. The third phase of the study was carried out to determine the health management problems with the approach of social determinants of health of slum residents by qualitative method based on the first and second phase. The study population consisted of a small number of residents in the Kerman slum. And also in the qualitative part, the study community was made up of staff, managers, and experts in various organizations related with present study. The sampling method was interviewed as maximizing diversity in which representatives of all stakeholders related to slum were identified. In the fourth phase of the study, the initial draft of the health management model for Kerman residents was extracted; finally in the fifth phase of the study. Model validation was performed using Delphi method.

Results : By examining management models for the problem of slum in the world through a systematic review study, it was found that the most appropriate method for solving the problems of slum is empowerment. Then, by evaluating the situation in eight areas, it was found out that the Kerman slums were in poor condition. Eight main themes and 58 sub-themes were identified by using stakeholder analysis using a qualitative analysis of stakeholders that extracted the necessary solutions to solve these problems, which would improve the health of the suburbs.

Finally, according to the findings of the previous steps, a model of health management of Kerman suburbs was designed and validated using expert opinions.

Conclusion : Considering the importance of slums residents' health and their impact on community people, as well as the Social Determinants of Health slums residents , which focus on promoting community health. The slum' health management model was designed using the social determinants of health in the present study. The results of the slum health management model showed that by recognizing the social determinants of health and performing direct interventions, slum residents' health can promote through empowerment and inter-sectoral collaboration. The results of this model can help decision makers, managers, and health system planners to achieve the goal of improving the health of slums.

Keywords : Health management, Slum, Social Determinants of Health

Kerman University of Medical Sciences

Faculty of Management & Medical Informatics

In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Ph.D.

Title:

**Developing a health management model for the slums residents of Kerman using
social determinants of health approach.**

By : Majid Heidari jamebozorgi

Supervisors :

Mohammadreza Amiresmaili (Ph.D.)

Advisor :

Vahid Yazdi Feyzabadi (Ph.D.)

Year : 2019